

Den som noga följt

de hittills utkomna numren av Gustavsbergaren har säkert lagt märke till, att vi nu kommit fram till en bestämd form ifråga om såväl tidningens innehåll som dess uppställning, bildmaterial o. s. v. En innehållsförteckning å sista sidan kommer från och med detta nummer. Fackföreningen, Arbetarkommunen och Konsumtionsföreningen kunna alla under 1944 fira 25-årsjubileum. Den första av dessa presenteras i detta nummer. En ny bygdehistorisk artikelserie börjar i detta nummer och torde komma att fortsätta i ett par följande. *Redaktionen.*

Också en fabriksskorsten kan se ofantligt tjusig ut, då den som å bilden här ovan inpassas i den vackert vårliga blomsterskruden. Detta är ett av Hilding Olssons mest lyckade kameraskott.

Vårstämningens bilden här bredvid, som har något av vårdrömmar och sommarförväntningar över sig, är också lyckad. Även i detta fall är det Hilding Olsson, som hållit kameran.

GUSTAVSBERGAREN

ARG. 2 JUNI 1944 N:r 3

Utgivningsort och adress:

Gustavsberg

Redaktionskommitté:**Ansvarig utgivare:**

Gust. Andersson, Tallåsen 6, Tel. 357

Redaktörer:O. Lövgren, Tallåsen 30, Tel. 137
J. Movinger, Tvärvägen 18, tel. 264**Expedition:**H. Lindholm, Grindstug. 11, tel. 308
Postgirokonto 27 51 73**Annonsförmedlare:**

G. Dahlberg, Höjdhagsv. 19, tel. 359

Prenumerationspris:

Helår 1:50. Lösnummer 30 öre.

Annonspris:

20 öre pr mm.

För särskilt begärd plats 25 öre pr mm.

Individen och samhället.

Ett karakteristiskt drag i det moderna samhället är, att detta verkar och arbetar genom de fria organisationerna. Dessa samla inom sig stora medborgargrupper, vilka bilda grunden för all fri opinionsbildande verksamhet.

Om vi tänka endast på de politiska partierna, blir bilden klarare. De politiska partierna utöva en omfattande propagandaverksamhet, som vänder sig direkt till samhällsmedlemmarna. Den enskilde medborgaren kan rösta på vem han vill och blir således en ton i samhällets hela melodi. Av denna melodi kommer riksdagen till. Riksdagen bestämmer regeringens sammansättning och så ha vi kommit fram till att samhällets högsta myndighet direkt eller indirekt är ett uttryck för massornas fria opinionsyttring. I detta sätt att fritt gestalta samhället ligger väl även det primära i demokratin förankrat.

Ovanstående resonemang är ju det vanligast förekommande. Det kan därför vara av visst intresse att belysa saken ur andra synpunkter och då särskilt vilket in-

flytande den enskilde individen äger i detta samhällsarbete.

Vid en ytlig blick på frågan får man lätt den uppfattningen, att det är den breda massan som bestämmer över olika funktioner i samhället. Detta är dock en sanning med modifikation.

Det är väl så att ledarna för organisationerna och samhället sitta inne med de största kunskaperna i förekommande frågor. De ha därjämte till sitt förfogande en effektiv propagandaapparat. Med denna bearbetas folkopinionen till dess man nått de mål, som man från början uppställde. Genom en dylik skickligt upplagd propaganda erhåller den breda massan utan några som helst ansträngningar färdiglagade åsikter, som man sedan omgärdar med taggtråd, för att förhindra andras insikter att vinna insteg.

Det blir således inte organisationerna eller massorna som styr samhället, utan det är maktutövarna som stödja sig på massopinionen för att nå sina syften. Den enkla medborgarens inflytande blir mer eller mindre skenbar, medan den verkliga makten utövas av några enskilda ledare. De skickligaste propagandamakarna i det moderna samhället bli därför de verkliga ledarna och makthavarna.

Nu finns det givetvis även andra saker, som bidra till att individerna ha svårt att direkt behålla sitt inflytande över samhällsangelägenheterna.

Samhällslivet håller på att bli allt mera invecklat och det fordras därför en allt större sakkunskap för att kunna bemästra de stora samhällsproblemen. För att utreda olika frågor måste i de flesta fall experter anlitas. Om vi se på våra egna organisationer, så finna vi, att också där möta oss samma problem. Det har gått så långt att särskilt utbildade advokater måste anlitas för att handlägga angelägenheter, som beröra arbetarnas levnads- och organisationsförhållanden. Ibland får man den uppfattningen att de lagar, som juristerna skriva och den tolkning dessa lagar får, äro så svårbegripliga, att endast de laglärdade kunna ge den rätta tydningen.

Följden härav blir, att den breda massan (medlemmarna) allt mer förlorar greppet över de angelägenheter, som på ett så märkbart sätt gripa in i samhällets utformning.

Det är väl ganska paradoxalt att just vid den tidpunkt, då vi erhållit politiskt medborgarskap, har även samhällsmaskineriet blivit så komplicerat, att detta medborgarskap håller på att gå oss ur händerna.

Trots de många svårbemästrade problem, som vi ständigt möta, få vi dock icke låta avskräcka oss.

För det första bör man göra klart för sig att inte ens dessa s. k. experter behärska mer än en liten del av de stora samhällsproblemen. I rent intellektuellt avseende kan det vara en stor klyfta mellan den lärde professorn och den enkla arbetaren, men ifråga om förstånds-gåvor och karaktärssegenskaper är klyftan obefintlig. Det är ofta så att den lärde experten lätt förrirrar sig i detaljspörsmål, som i vissa fall sakna betydelse för frågans slutgiltiga utformning. Genom detta pedantiska detaljarbete kan blicken för de större sammanhangen lätt förloras. Där kan faktiskt den vanlige lekmannen med sitt praktiska förstånd ha en stor uppgift att fylla.

Vad som dock framförallt behöves är ökade kunskaper i skilda samhällsfrågor. Utan dessa kunskaper kan icke en enda sten läggas rätt i den stora samhällsbyggnaden. Folk har i regel för mycket åsikter och för litet insikter. Man gör ofta en ganska intressant iakttagelse: alla människor anse sig kunna diskutera politik, men hur många är det egentligen som kunna diskutera nationalekonomi, sociologi, psykologi etc.? Dessa människor äro lätt räknade och likväl ingå alla dessa ämnen i begreppet politik.

Förutom kunskaper och insikter fordras det även en stor portion förstånds-gåvor, om inte personligheten skall försvinna i massan. Det finns så många faror, som smygande och omärkligt tränga sig fram. De konfektions- och kollektivhusmänniskor, som i verkligheten äro en produkt av storindustrialismen och som äro karakteristiska för vår tid, bli så lätt offer för politiska strebertyper. En allt för långt driven centralisering betyder även att samhällsarbetet lägges i ett fåtals händer. Därigenom mister den breda massan den direkta kontakten med detta arbete. Och vad värre är: intresset försvinner och ansvaret för det allmännas bästa avtrubbas.

Kooperationen och socialvården.

Den svenska Kooperationen har växt ut till ett storföretag av väldiga mått. Genom sina många fabriker och anläggningar av olika slag ha hela samhällets och kommuners existens och framtid kommit i beroendeställning till denna ekonomiska verksamhetsform. Inte minst är detta fallet beträffande Gustavsberg.

Inom Kooperationens sfär finnas o. kommer det att finnas ett flertal sociala frågor av mycket skiftande natur, alldeles som i samhällen, i vilka denna rörelse ej har något inflytande. Därav följer, att sådana frågor som följande, äro fullt berättigade: Har Kooperationen några sociala förpliktelser? Skall denna ekonomiska verksamhetsform inta en annan hållning till de sociala frågorna än de privatkapitalistiskt drivna företagen göra? Var skall Kooperationens sociala sinne i första hand sätta in?

På den första frågan torde det vara jämförelsevis lätt att giva ett svar, som godkännes av alla. Ingen kan tänka och mena, att den kooperativa rörelsen eller de kooperativa företagen skulle sakna sociala förpliktelser. Fastmer ligger det ju i öppen dag, att varje svensk man och kvinna, varje organisation i vårt land och varje företag, det må vara stort eller litet, har socialt ansvar och sociala förpliktelser. Följaktligen måste också Kooperationen gå in i det sociala sammanhang, som är en naturlig följd

Här måste samhället i samverkan med de fria organisationerna söka en väg, som leder till de enskilda individernas aktiva deltagande i samhällsarbetet. Utan denna samverkan kan det väsentliga i demokratin gå förlorat och individen lätt bli ett nummer i samhällets stora voteringsmaskin.

Axel Öhlund.

av tillhörigheten till det svenska samhället.

Svårare torde det bli att ta ställning till frågan, huruvida Kooperationen vid sina fabriksföretag skall inta en annan social hållning, än den som kommer till synes vid de privatägda företagen. Hjälpbehoven kunna ju bli många. Det gäller i första hand de barnrika familjernas och de icke arbetsföras — särskilt de gamlas — behov.

I det gångna har det ju ofta varit så — tydligen inte minst i Gustavsberg — att arbetslönerna varit mycket små, men att det hos företagsledningen funnits en rätt stor villighet att hjälpa, där allvarlig nöd förelegat. Därmed har ju den patriarkaliska andan i särskild grad understrukits.

Men utvecklingen på det sociala området har ju steg för steg avlägsnat sig från det enskilda och tillfälliga givandet till en av statsmakterna reglerad socialvård. Än så länge äro dock de statsreglerade folkpensionerna tilltagna så i underkant, att de gamla inte gärna kunna reda sig enbart på dessa. Åtskilliga måste då anlita även kommunalt understöd.

Vilka sociala förpliktelser kan då ett industriföretag, sådant som det som finns i Gustavsberg, ha gent emot dessa gamla, som direkt eller indirekt slitit ut sig i företagets tjänst? Skall även ett kooperativt företag säga: "Vi betala skatt till stat och kommun. Det må även gälla dessa gamla. Mer ha vi inte skyldighet att göra". Men skulle en dylik syn vara de kooperativa idéerna värdig? Bör inte Kooperationen visa sig överlägsen också genom ett nytt socialt sinne? De kallkloka kommersiella synpunkterna har man väl fått alldeles nog av.

Naturligtvis må det också vara Kooperationen angeläget att nå högsta möjliga produktivitet, bästa möjliga resultat. Det må ligga i allas intresse och vara en självklar förutsättning för höjd social standard. Men inom Kooperationen måste det vara lika självklart, att man behärskas av ett annat socialt sinne, än där man bara frågar efter resultat i form av ekonomisk vinst.

Det som ett företag i första hand kan och bör ge de gamla är givetvis tjänliga bostäder med låga hyror — om inte rent av hyresfritt. Det skall villigt erkännas, att

de ensamma gamla i Gustavsberg få bo förhållandevis billigt. Men detta är ju inte en följd av K. F:s övertagande av samhället. Här som i flera andra avseenden har man följt den praxis, som varit rådande under den gamla regimens tid. Men de gamlas bostäder behöva ses till, repareras och moderniseras. På den punkten har åtminstone hittills mycket blivit eftersatt. Nu är det sant, att man inte hinner allt på en gång och att de gamla varken kunna eller vilja göra anspråk på att komma i första hand. Men nog ha de rätt att vänta, att deras tur kommer snart. En lägenhet förfaller ju med varje år som går, och det kan väl inte betraktas som en social gärning, även om man för en låg hyra låter gamla människor bo i lägenheter, som under tiotal av år inte fått den ringaste tillsyn.

Så gäller det frågan om de barnrika familjerna. Bebyggelsen i hela Höjdhagsområdet är både tekniskt och ekonomiskt planlagd så, att den inte kan vara avsedd för barnrika familjer. Bostäderna där äro i stället lämpade för barnlösa makar eller för familjer på tre eller fyra vuxna personer. De barn i skolåldern och därunder, vilka finnas i Höjdhagsområdet, äro också lätt räknade. I förhållande till de flestas inkomst är hyran så pass hög, att som regel minst två personer i familjen måste ha möjlighet att genom sin arbetsinkomst bidra till den. Finns det tre eller fyra barn i en familj, har hustrun fullt arbete med att sköta hemmet, och ensamt mannens inkomst räcker i regel inte till för den hyra som ett Höjdhagshus betingar.

Det kan förefalla som om det ur rent merkantila synpunkter vore förlustbringande med barn. Är det inte billigare att få människomaterialet färdigbildat utifrån, kan man mena. Ett sådant tänkesätt är rena självbedrägeriet, ty även om företaget kan få erforderligt människomaterial utifrån, är detta i regel inte av sådant värde för företaget som att få de unga, vilka växt upp i företagets eget sköte.

Det borde därför ligga i ett industriföretags eget intresse att stödja familje- och hembildningen samt visa välvillig generositet mot de barnrika familjerna. Naturligtvis möter här en mångfald delproblem, som i detta sammanhang inte kunna beröras än mindre utredas. Frågan är här framkastad för

Nog är det skillnad.

Nog är det skillnad att vara en lågande, levande människa, spörjande, frågande, än att vara en förnöjsamt spinnande — för inga idéer i världen brinnande — brokig huskatt med frodigt hull.

Skillnad är ock mellan knotande, knorrande kverulanterna — hörande mångfaldigt morrande — och den efter allt mera vetande letande, träget och hängivet i trohet arbetande, som gräver fram livets glänsande gull.

Skillnad där finns mellan skrävande, skrånande maktlystet självsvald och kraftförlänande trygga ord, som ej äro villsammt bländande men samlande, sanna och tanketändande och verka med kraft för sin sannings skull.

Skillnaden märks mellan inställsamt pratande, som endast är pladdrande känslosamt tjatande — och gärningar, som utan tveksamt famlande verka försonande, värmande, samlande och upprättande på det som våld slog omkull.

Skillnaden finns mellan hastigt uppflammande känslor vid vissa idéers anammande och ett fullbordande livslångt strävande — även med det som är motigt och krävande, likt att få skördar ur svartnad mull.

Oscar Lövgren

att väcka till fruktbärande eftertanke. Är det alldeles otänkbart, att Kooperationens sociala sinne skulle kunna visa sig även däri, att en barnrik familj kunde till samma eller lägre hyrespris än den barnlösa familjen betalar, få en ifråga om modernitet likvärdig och beträffande utrymme större lägenhet än den senare familjen? Bör fabriksföretaget göra något för att lösa bostadsfrågan på sådant sätt, eller är detta en fråga, som bör lösas uteslutande av "det allmänna", av stat och kommun, under det att fabriken — hyresvärden och arbetsgivaren — lägger helt och hållet ekonomiska synpunkter på saken? Vilken väg skall Kooperationen här gå? Kan den inte visa ett starkare socialt sinne än andra företagssystem —

ja, vara föregångare i detta avseende — då har den förvisso kommit till korta vid provet.

Mycket beror naturligtvis här på företagets ledning, men då Kooperationen inte är en diktatur utan en demokrati, måste detta sociala sinne vara tillfinnandes inte endast hos förtroendemännen utan ock hos var och en, som i övrigt omfattar Kooperationens idé. Hela Kooperationens framtid beror av att den inte betraktar sig och handlar som ett bolag, ekonomiskt kalkklokt, utan som en gemenskap, vars sammanhållande band är av högre dignitet än det kalla guldet.

Ett steg i rätt riktning tog Gustavsbergs fabrik förra året, då den tilldelade ett antal silikossjuka en årlig pension.

Oscar Lövgren.

Pressklipp om Gustavsberg.

Förbundskamraten,

Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundets organ, har i majnumret upptagit till granskning den av Axel Öhlund i februarinumret av Gustavsbergaren införda artikeln "Fackliga efterkrigsproblem i Gustavsberg". Öhlunds mening, att de inom de kooperativa företagen anställda arbetarna borde skapa en egen förhandlingsorganisation, vinner där ingen anklang.

Tidningen är av en annan åsikt än Öhlund och skriver:

När man söker förstå den (Öhlunds artikel) frågar man sig bl. a. om KF:s industrier är intressefält endast för de däri anställda arbetarna? Skall inte vi hundratusentals kooperatörer med anställning utanför Kooperationens företag nu och i framtiden ha något att säga till om i de frågor som här nämnas? Det är nog antagligt att de flesta kooperatörer anser, att KF icke i obegränsad utsträckning bör hålla ett industriföretag under armarna. Det bör i princip arbeta under de för vederbörande industri, i detta fall porslinsindustrin, faktiska förutsättningarna. Det är i varje fall ganska osäkert huruvida oljefabriksarbetarna i Karlshamn eller konstsilkesarbetarna i Norrköping skulle med någon större entusiasm gå med i ett förbund av kooperativs anställda med syfte att genom avkall på egna möjligheter att höja sin lönenivå hjälpa fram arbetarna i ett företag med sämre bärkraft. Men den tanken skymtar i Öhlunds artikel.

Öhlund avvisar tanken på strejker sedan ett de kooperativt anställdas förbund bildats. "Vi kunde väl inte strejka i vårt eget företag". Det är vackert både tänkt och sagt. Själva är vi dock inte främmande för tanken att konflikter med KF:s företag kan bli nödvändiga att ta. Ur vissa synpunkter är nämligen inte KF:s företag annorlunda beskaffade än vilket annat företag som helst. Något lönepolitiskt särskiljande mellan kooperativa och privata företag har fackföreningsrörelsen hittills inte funnit anledning att företaga. Om ett eget förbund för de kooperativt anställda skulle kunna slå in på en annan linje är en öppen fråga. Ett sådant förbund skulle väl för övrigt bli ganska likt de amerikanska Company Unions, företagsfackföreningar med *alla* anställda inom företaget som medlemmar. Då finge man kanske se ingenjör Olson som avdel-

Fackföreningen.

I.

En vacker julkväll 1919 höll Grov- och Fabriksarbetareförbundets ombudsman Jöns Persson ett föredrag vid Bleket inför en talrik skara gustavsbergare. Resultatet av föredraget blev ganska vittomfattande. Mötet beslöt, att porslinsfabrikens arbetare skulle bilda en organisation för att kunna tillvarata sina intressen ifråga om löner, arbetstid och en hel del andra rättigheter gentemot fabriksledningens patriarkaliska styre, som var despotiskt i så måtto att brukspatron Odelberg var allena-bestämmande i allt, varför arbetareparten utan protest fick rätta sig efter de ukaser, som utgingo från fabrikskontoret.

Den kvällen, då avd. 205 bildades, slogs första bräschan i den mur, varmed gamle brukspatron omgivit sina domäner. Fackföreningens bildande hade tillkomsten av Gustavsbergs konsumtionsförening, Arbetarkommunen, Socialdemokratiska ungdomsklubben till följd, fabriksarbetarnas intåg i kommunalfullmäktige, i kyrko- och skolråd, samt — hör och häpna — rättighet att sälja och köpa Socialdemokraten inom Gustavsbergs

ningens ordförande i stället för Öhlund, just en skön syn. Eller skulle chefen för företaget ställas utanför gemenskapen i "vårt företag"? Det vore ju knappast demokratiskt.

Förbundskamratens argumentering är inte oemotsäglich och självklar. Beträffande Öhlunds önskemål om ett driftsråd synes han och Förbundskamraten vara väl ense, ty sistnämnda tidskrift har i ett par artiklar understrukit samma tanke.

Svenska Dagbladet

har den 14 maj observerat Gustavsbergarens Odelbergsnummer och inför Wilhelm-Odelbergsminnet den 25 maj saxat en del av särskilt A. S. V. Odelbergs artikel.

Frihet,

har i nummer 10 en tresidig artikel med huvudsakligen bilder från porslinsfabriken i Gustavsberg. "Kvalitet spar miljoner" är artikelns rubrik.

Publikbild från Bleket.

dittills i detta avseende fridlysta område.

Naturligtvis släppte ej fabriksledningen sin maktställning utan vidare. En massa represalier vidtog, bolagsboden stängdes, arbetet för vatten och avloppsindragning i fabriksfolkets bostäder hade kommit ganska långt men avbröts genast. Groparna för rördragningen fylldes, och det dröjde flera år innan detta arbete återupptogs.

Avd. 205 fick genast stor tillslutning av medlemmar. Underhandlingar om ett avtal igångsattes. Förhandlingarna härom voro både hetsiga och sega, men på nyåret 1920 trädde ett avtal i kraft mellan Gustavsbergs Fabriks Intressenter och Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundet, vilket innebar förhöjda timlöner och ackordspriser, 8 timmars arbets-

dag, övertids- och semesterersättning m. m.

Naturligtvis voro förhandlingarna ingen sinekur för dem, som blivit utsedda att föra kamraternas talan inför höga vederbörande. I synnerhet i början av fackföreningens tillvaro, blevo våra talesmän utsatta för trakasserier, men de läto sig ej nedslås därav. Skulle några namn nämnas av dem som voro i främsta eldlinjen, så vore det Oskar Söderberg, Oskar Olsson, K. V. Svensson o. Karl Möller. Andan var sådan, att hade någon av dessa petats, så hade många varit beredda att fylla deras platser och fortsätta arbetet med frejdigt humör.

Den 6 juli 1924 firade avd. 205 sin 5-årstillvaro med en lyckad fest. Sedan ha ju både 10- och 20-årsfester hållits. Nu är tiden inne för 25-årsjubileum. Barnet från Bleket har tydligen varit livsdugligt.

Till 5-årsfesten hade undertecknad skrivit en prolog vars sista strof löd:

Låt oss alltså trygga sträva, växa starka
år från år.

Aldrig glömma idealen, aldrig svika saken
vår!

Och må enkla 5-årsfesten bli för oss en
hågkomst ljus.

— Nästa minnesfest vi fira i vårt eget
Folkets Hus!

Denna spådom har ju ännu ej slagit in — man var för optimistisk på den tiden — men den kan väl någon gång bli verklighet.

Karl Blomkvist.

Axel Öhlund, ordf.

PROLOG

vid Fackföreningens 15-årsfest den 22 juli 1934.

*Vi stod utan väggar och hägnande tak,
och himlen var murad igen
i vårbrytningstid med dess flisor och flak.
Vi väntade dådvuxna män.*

*En dag, när vår frihets omutliga krav
stod upp som en stormflodens våg,
de band, som oss tyngde, vi kastade av
och kapade tvespunna tåg.*

*Då höjdes på orten ett färgat standar,
likt rödaste rosornas glöd.
Då brast varje dammbord, som ännu
fanns kvar
av multnande meningars stöd.*

*Kring stängen tog valkiga händer sitt tag
för frihet, för hemvist och bröd.
I barmen gavs liv åt förbrödringens lag,
som föddes i vånda och nöd.*

*Och duken omslöt av en fanborg av män
med enighet, trohet och plikt.
De följde det nya, de hade på känn;
de kände dess värde och vikt.*

* * *

*Ett hell vill den dag som är inne jag
bringa
just dem, som i kampfyllda tider höll
stängen,
och dem som oss lyft med musiken och
sången,
ja, för alla kamrater, vars verk ej är
ringa.*

II.

Den första juli 1919 höll Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundets agitator Jöns Persson ett föredrag vid det s. k. "Bleket" i Gustavsberg. För arbetarna vid porslinsfabriken framstod nu tydligare nödvändigheten av att bilda en facklig organisation. Tidigare hade man vid olika tillfällen utan att lyckas, sökt organisera gustavsbergsarbetarna. Denna gång syntes dock tiden vara inne, och 67 personer anmälde sig som medlemmar.

Redan vid detta första möte fattades beslut om, att man skulle ansluta sig till Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundet. Anslutningen skulle räknas från den sjätte juli 1919. Föreningens första styrelse bestod av Oskar Andersson, ordf., Oskar Söderberg, kassör, C. G. Strömberg, sekr., Adolf Ekberg och Helge Erlandsson.

*Vi samlas, kamrater, kring minnenas lägel
i dag, när vi fira vårt 15-årsminne.
Den dagen bär segerns och högtidens
prägel
och solfyllt är hjärta och öga och sinne.*

* * *

*Du folk, som äger segerfyllda anor,
ditt arv du bär inom ditt eget bröst.
Dess eld kan tolkas med de röda fanor,
dess melodi har klang av blodets röst.*

*Sträck fanan vida ut, hur än det blåser,
dig fylka idogt till en ädel bragd.
Ett folk — ett frihetsfolk — ej någon
läser;
var man där kämpar, fri och oförsagd.*

*205 — må fri du alltid stånda,
att dina blanka vapen brukas må,
om det blir fejd, om det blir nöd och
vånda,
om det blir stormgång eller himmel blå.*

*Lyft fanan högt mot himlens blåa åsar,
sträck ut dess purpuröda sidenfäll
och mönstra in — när våldets flamma
flåsar —
ditt folk i arbetsblus och overall.*

J. A. Löfdal.

Att den dåvarande chefen för Gustavsberg, brukspatron Wilhelm Odelberg, icke med glädje mottog underrättelsen om fackföreningdaterat Storlien den 8 juli 1919. Hans bildande, framgår av ett brev, Han skriver däri, att han tänkt att hans femtionde år vid Gustavsberg skulle förflyta lika lugnt som de föregående. Vidare skriver han, att de 125,000 kronor, som skulle utbetalas i premier, nu måste anses förverkade. Han önskade få en kompromiss till stånd, så att allt åtminstone under detta år kunde förbli vid det gamla. Vidare ville han höja hyrorna till de i Stockholm gällande samt mjölk- och bränslepriserna till de i allmänna marknaden gängse.

Under föreningens första tid hölls möten en gång i veckan. Vid dessa möten kunde det hända, att även oorganiserade voro närvarande, varför man fick lov att sätta

ut vakter. Föreningens första möten fingo hållas utomhus, enär ingen lokal uppläts för fackföreningen. Den lokal, som man hade tänkt sig att få hyra, var klubblokalen. Det skulle emellertid komma att dröja tjugo år, innan den lokalen uppläts för fackföreningen. Man ställde dock annan lokal till förfogande. Under avdelningens första år existerade en kollektkassa, till vilken medel insamlades vid mötena. Ur denna kassa kunde sjuka eller av annan orsak i ekonomisk svårighet försatta medlemmar erhålla hjälp. För att göra mötena trevligare fanns också en programkommitté. Efter bästa förmåga ordnade den med sång, uppläsning o. s. v.

År 1925 hade föreningen sin första konflikt. Genom det prisfall, som då inträffade, krävdes från arbetsgivaren vissa reduceringar på gällande löner. Arbetarna, som inte voro glada åt detta, satte sig till motvärn, och striden var ett faktum. Den slutade med, att arbetarna fingo taga en reducering med fyra procent på de högsta ackorden. Trots detta steg emellertid reallönen under denna tid rätt kraftigt.

När den stora ekonomiska världskrisen år 1932 starkast satte in i vårt land, pågick föreningens andra stora kraftmätning med arbetsgivaren. Även denna gång fick arbetarparten se sig slagen. Konflikten slutade med en reducering av lönerna med fem till tio procent på vissa högre ackord. Trots detta steg oavbrutet reallönerna, beroende på den rationalisering, som ägde rum inom alla branscher, och det förbilligande av varorna, som denna hade till följd.

År 1937 inköpte Kooperativa Förbundet Gustavsberg, och den gamla ledningen trädde tillbaka. Många strider och förvecklingar hade den varit med om, främst därför att den inte förstod den nya tid, som trots allt brutit in också i Gustavsberg. Vi tvivla emellertid inte på att den alltid såg till företagets bästa. Den hade en ärlig vilja att lösa problemen, även om den inte alltid förstod de nya strömningar, som rörde sig i arbetarkretsar.

Under den senare tiden ha många nya avdelningar tillkommit inom fabriken, och mycket har legat i stöpsleven. För fackförening-

VÅR GÅRD.

En kooperativ utbildningsanstalt.

Studiecirkeln Forum i Gustavsberg gjorde den 9 maj ett besök i Saltsjöbaden vid Vår gård och förlade samtidigt ett av sina studiemöten dit. I ord och bild presenteras här Vår gård, som är en kooperativ utbildningsanstalt av stor betydelse.

I ledningen för den kooperativa rörelsen insåg man tidigt betydelsen av att ha tillgång till kvalificerat folk. Den som kan sin sak väl har ju större förutsättningar än andra att uppnå ett gott resultat. En god utbildning var därför av nöden. Gång efter annan anordnades därför kurser ute i landet. Korrespondensundervisning kom också till användning. Stipendier lämnades till folkhögskolekurser. Nedskrivaren av dessa rader erinrar sig från en Brunnsviksvistelse för 25 år sedan, att där fanns ett tiotal elever, som voro K. F:s stipendiater. Flera av dessa inneha numera framskjutna ställningar inom Kooperationen.

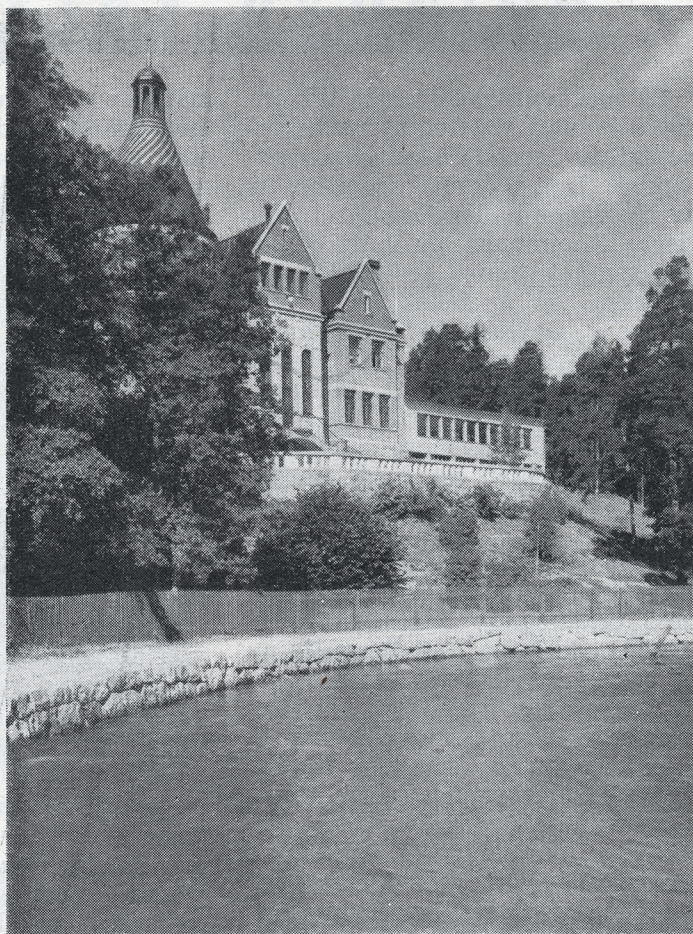
Men allt detta var inte tillfyllest. Målet var att centralisera utbildningen för att få den så effektiv som möjligt. Att förverkliga denna plan uppdrogs åt korrespondensskolans dåvarande ledare, rektor H. Elldin. Uppgiften hade kommit i säkra händer. Ett par år anordnades utbildningskurser i Stockholms närhet, men sommaren 1925 kunde dessa förläggas till Vår Gård och därmed var skolan förverkligad.

Vad Vår Gård alltifrån sin tillkomst intill denna dag haft för betydelse, ävensom ifråga om det sätt, på vilket den arbetar o. s. v., må andra och mer initierade yttra

en har detta betytt ett ökat arbete och många invecklade problem att söka lösning på. Också de omändringar, som gjorts på fabriken, ha ställt stora krav på medlemmarnas anpassningsförmåga. Ofta har det brustit i samarbetet mellan den planerande fabriksledningen och de producerande arbetarna. Missnöje och olust har därför inte alltid kunnat undvikas.

Trots att inom den stora kooperativa organisation, som vi nu tillhöra, samarbete och samverkan skola vara ledande principer, ha vi hittills här på Gustavsberg inte

**Villa
Skärtofta
å Vår Gård
vid Salt-
sjöbaden.**

sig. Här må endast framhållas, att kurser ständigt pågå och planläggning av sådana förekommer alltid. Det kan dröja ett eller flera år innan en sökande vinner inträde. På deltagarna ställas stora krav, antingen de äro biträden eller föreståndare. **A r b e t a** — synes vara skolans lösen. Men så utvinns också resultat. Den saken står säkert klar för de tusenden, som varit i tillfälle att bevista någon kurs vid Vår gård.

Skolan är emellertid inte till enbart för inom rörelsen anställda. Den är bl. a. en mötesplats för styrelser, revisorer och gruppleddare.

sett detta i den utsträckning vi väntat och önskat.

Föreningens medlemsantal är för närvarande 712, därav 234 kvinnliga och 478 manliga. Under det senaste halvåret har föreningen ökat med 69 medlemmar.

På föreningens program för den närmaste tiden står framför allt anställandet av en helavlönad expeditionsmän. Genom arbetslöshetskassan har arbetet med föreningens skötsel ökat i stor omfattning, varför denna fråga snarast måste lösas. En annan fråga, som också ligger under behand-

Där anordnas speciella veckokurser för medlemsråd, propaganda- och studieledare o. s. v. Under årens lopp har hållits ett flertal konferenser, som uppmärksammats utåt. Då skolans rektor också är ordförande i A. B. F. och de samverkande bildningsförbunden, råder god kontakt med folkrörelserna.

Ett besök på Vår gård ger alltid utbyte. Man får under sakkunnig ledning bese lokaliteterna på Sjöudden och Skärtofta. Man får en inblick i, hur arbetet är organiserat och en föreställning om vilken tillgång allt detta är för den kooperativa rörelsen. Många äro också

ling, rör uppbörden. Det gäller att inkassera avgifterna på ett mer rationellt och mindre kostsamt sätt, utan att fördenskull minska kontrollen.

Intresset för det fackliga arbetet är i stigande. Efter fredsslutet kunna vi vänta, att många och skiftande problem dyka upp, varför det är enbart glädjande att medlemmarna intressera sig för sin egen organisation.

Här må till slut erinras om, att fackföreningen firar sitt 25-årsjubileum den 9 juli.

Erik Wadström.

Socialvården utvidgas.

På socialvårdens område tillkom den 1 januari 1944 en ny verksamhetsgren, social hemhjälpverksamhet. Den tillkom genom beslut av riksdagen under förra året. Ett flertal kommuner har haft denna verksamhet ordnad sedan flera år tillbaka. Så är fallet här i Gustavsberg. Det nya för de kommuner, som redan förut haft denna verksamhetsform, är att staten nu bidrar till kostnaderna för hemhjälp. I Gustavsberg har kommunen, fabriken och Röda korset förut gemensamt svarat för hemhjälp.

Genom att staten lämnar bidrag till verksamheten, har den fått dess erkännande om sitt berättigande. Beslutet har föregåtts av utredningar, vilka påvisat det värde, som denna hjälpform har. Genom sitt bidrag har staten en kontroll över att verksamheten skötes av de lokala organen. Hemhjälpnämnden är skyldig att föra böcker över verksamheten och lämna rapporter samt redovisning över inkomna avgifter. Landstinget och socialstyrelsen fastställer, efter vilka grunder avgifterna skall utgå. Den som har en låg inkomst behöver inte betala någon avgift. Vid lika behov av hjälp skall den ekonomiskt svaga familjen ha företräde.

Avsikten med denna hemhjälp är, att de hem, som på ett eller annat sätt råkat i nödläge, skall hjälpas. Det gäller i första hand sådana hem, där husmodern drabbats av sjukdom eller förlorat sin arbetsförmåga i samband med barns-börd eller överansträngning. Ja, det kan för en familj uppstå

de, som haft tillfälle att erfara detta. Till dessa höra åtskilliga gustavsbergare. Alltsedan skolans tillkomst har nämligen flera utflyktsresor från Gustavsberg företagits ditut. Men de som inte utnyttjat denna möjlighet ha all anledning att lägga på minnet de ord, som rektor Elldin yttrade till diskussionscirkeln Forum, när den här-förliden gästade skolan: "Vår önskan är att varje gustavsbergare åtminstone någon gång skall ha gjort ett besök på Vår gård". Genom Gustavsbergaren får denna hälsning nu gå vidare.

Georg Lundgren.

många situationer, då hjälp i hemmet behövs under ett par dagar eller någon vecka. Hemvårdarinnan kan bringa hjälp i många nödlägen.

I många samhällen har man tidigare sökt ordna hemhjälpverksamheten på frivillighetens väg. Övergången till den nya organisationsformen kommer där ej att märkas. Det är ju inte heller meningen. Här i Gustavsberg har vi haft det ordnat i huvudsak efter samma grunder, som nu skall tillämpas. Kommunalfullmäktige har valt en hemhjälpnämnd, som består av 5 personer. Denna skall leda verksamheten. Inom nämnden skall en av ledamöterna vara ledare. Nämnden kan ej sammanträda för att avgöra hjälpbehovet vid varje särskilt tillfälle, utan detta får hemhjälpsledaren i samråd med hemvårdarinnan göra.

Hemhjälpnämnden har till ledare utsett Gunnar Andersson, som handhar både sjukkassan och arbetsförmedlingen och således kommer i kontakt med människor, som behöver hjälp. Den som önskar hjälp kan vända sig till Gunnar Andersson. Också distrikts-sköterska och distriktsbarnmorska ha intimt samarbete med hemhjälpnämnden och ge anvisningar på hem, där hjälp behövs.

För hemhjälp utgår en avgift, vars storlek beror på den hjälpsökandes förmåga att betala, alltså inkomsten och familjens storlek.

Hemhjälpnämnden skall ha kontakt med de organ, som arbetar på socialvårdens område, särskilt då fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden. Sammansättningen av hemhjälpnämnden har skett med hänsyn därtill. Hemhjälpnämnden består av personer, som är ledamöter i fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, hälsovårdsnämnden och kvinnornas beredskapskommitté. Det bör betonas, att hemhjälpverksamheten ej är någon form av hjälp med fattigvårds-karaktär.

Det är på sin plats att ge dem, som för fem år sedan tog initiativ till hemsysterverksamheten i Gustavsberg, och även den styrelse, som sedan dess fungerat, ett tack för vad som gjorts. Att det är uppskattat, behöver ej försäkras. Vi har även haft förmånen att ha en

hemvårdarinna, som på ett utomordentligt sätt fyllt sin uppgift. Det krävs mycket av en hemvårdarinna. Det gäller enligt instruktionen att vara i husmors ställe. Vad det betyder är klart för alla.

H. Lindholm.

Instruktion för hemvårdarinna

(Antagen också för Gustavsbergs kommun)

§ 1.

Hemvårdarinna skall i sin verksamhet ställa sig till efterrättelse de beslut och anvisningar, som givas av hemhjälpnämnden och av den, åt vilken nämnden uppdragit den närmaste ledningen och fördelningen av hemvårdarinnornas arbete.

Hemvårdarinna har i övrigt att iakttaga vad som föreskrivits i kungl. kungörelsen den 31 december 1943 (nr 947/1943) om statsbidrag till social hemhjälpverksamhet ävensom de råd och anvisningar, som av socialstyrelsen meddelas rörande verksamheten.

§ 2.

Hemvårdarinna skall:

a) såsom husmoders ställföreträdare med omsorg, intresse och gott föredöme utföra alla de sysslor, som påvilar husmodern;

b) med ansvar och förståelse för hemmens ekonomi beflita sig om hemmens och familjernas bästa;

c) tillse att sjuk familjemedlem erhåller erforderlig vård och med största noggrannhet följa de föreskrifter, som givas av läkare, distrikts-sköterska och barnmorska; i vad hemvårdarinnans tjänster avse biträde med sjukvård, är hon underordnad distrikts-sköterska eller annan inom kommunen anställd sjuksköterska;

d) där hon finner hemmet vara i behov av ekonomisk hjälp eller stöd i annan form, lämna meddelande härom efter samråd med hemhjälpnämnden till det kommunala organ, som närmast har att bereda sådan hjälp, såsom fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, nykterhetsnämnden och hälsovårdsnämnden;

e) iakttaga sträng tystlåtenhet rörande hemmen, deras medlemmar, dessas hälsotillstånd, ekonomi etc.

§ 3.

Hemvårdarinna äger icke att för egen räkning påfordra eller mottaga ersättning för sitt arbete från de hjälpta hemmen.

§ 4.

Hemvårdarinnans arbete skall ordnas så, att hon erhåller nödig vila och ledig-

FRÅN MIN DAGLIGA GÄRNING.

FJÄRDINGSMANNEN BERÄTTAR.

Såsom fjärdingsman i Gustavsberg har jag uppmanats, att berätta något om mitt dagliga arbete.

Först som sist bör framhållas, att särskilt detta yrke har sina både angenäma och oangenäma sidor. Liksom i alla andra yrken spelar givetvis en mängd faktorer in: under vilka förhållanden befattningshavaren kan arbeta, huru hans löne- och bostadsförhållanden äro ordnade, väderleksförhållanden o. s. v.

Yrkesbeteckningen fjärdingsman syns nog en och annan rätt underlig.

Mången tror, att den tillkommit på den tid, då de mycket dåligt avlönade tjänstemännen som extra inkomst vid sidan av sitt ordinarie arbete även sysslade med försäljning av strömmingsfjärdingar. Så lär enligt tillförlitlig källa inte alls namnet ha uppkommit. Fjärdingsmannatiteln är gammal.

Fjärdingsmannens arbetsdag kan liknas vid en gummisnodd. Den är mycket tånjbar. En vinterdag kan vara rätt så lugn. Men även den kan ha sina besvärligheter. Jag minns exempelvis just en vinterdag, då jag skulle hjälpa några kolleger från ett annat distrikt att infånga några individer, som tagit sin tillflykt till en holme i Torsbyfjärden. Blåsten var ohygglig. Mina kolleger blåste tillbaka mot land med sina lånta sparkstöttingar. Självt hamnade jag i en vak och någon vecka därefter på sjukhus. Men de båda efterspanade männen på holmen hade jag i alla

het. Om möjligt bör hon erhålla sön- och helgdagar lediga. Därest förhållandena ej medgiva detta, äger hon att i stället erhålla någon av veckans vardagar ledig eller en motsvarande samlad ledighet varje månad.

Vid vakning, som bör förekomma endast undantagsvis, har hon rätt att under påföljande dag erhålla åtminstone sju timmar lediga för vila.

§ 5.

När tjänstgöringen i ett hem avslutats, skall hemvårdarinnan enligt fastställt formulär upprätta rapport över tjänstgöringen.

Oscar Söderberg.

fall fått med mig i land. Och det var ju huvudsaken.

Sommartid och under stöldperioderna kan fjärdingsmannens arbetsdag ofta bliva lika lång som dygnet.

Då man så här berättar upplevelser under en arbetsdag, kan det endast bli fråga om ett axplock, enär arbetsuppgifterna äro mycket växlande. Som alla andra män i liknande tjänsteställning måste fjärdingsmannen tillse, att klädelsen är chic. Detta krav finns med i instruktionen. Fjärdingsmannen har att besöka såväl arbetare som herremän. Dessutom bör fjärdingsmannen inte glömma att varje morgon, då han börjar sin tjänst, taga på sig den där minen — ni vet. Det berättas, att en aspirant till en fjärdingsmannatjänst en gång till sin ansökan bilade ett fotografi. Vid fotograferingen hade den unge mannen glömt att anlägga minen. Han försörjer sig numera icke som fjärdingsman utan som anmälare vid dragspelstävlingar, klädd i smoking. Efter dessa röjda yrkeshemligheter gå vi nu att närmare analysera en fjärdingsmans arbetsdag.

Vi tänka oss en julimorgon, en sådan där strålande vacker och varm lördagsmorgon. Redan kl. 7 ringde några stockholmare. De ville hellre åka båt än omnibuss från

staden men de kände icke till ångbåtsturerna. Nåja, detta hörde precis inte till tjänsten, men man bör ju vara hjälpsam. I förbifarten kan nämnas, att de goda stockholmarna kunna ringa och fråga om allt mellan himmel och jord. De veta inget annat än att det är som i Stockholm på polisstationerna, där det finns ett tjugotal polismän på stationen, som avlösa varandra. Efter en sådan liten "urspårning" i telefon måste man börja att genomgå gårdagens rapporter, som skola vidarebefordras till landsfiskalen. Man undersöker även om gårdagens indrivna skattebelopp uppgå till 100 kr. I så fall måste pengarna insättas på postgirokottot. Under tiden har dagens post hunnit anlända. Denna genomgås i all sin mångfald. Bland posten kan t. o. m. ett inbetalningskort finnas. Det är en person, som kommit "på rest", men som tycker, att han icke vill ha besök av fjärdingsmannen. Därför sändes beloppet per giro. Då blir man glad. Bland posten finnes ock order från landsfiskalen. Kanske gäller det en försumlig barnafader som måste närmare höras, enär han underlåtit att fullgöra sin skyldighet gentemot ett utomäktenskapligt barn. Ett tredje papper innehåller uppgift på indrivningar, ett fjärde gäller ett anmält inbrott eller förlorade ransoneringskort, utredning av ett fattigvårdsmål, en persons rätta mantalsskrivningsort m. m. Hela tiden ringer telefonen i ett. Man vill ha upplysningar om saker och ting, som många gånger inte direkt beröra tjänsten eller fjärdingsmannens verksamhetsområde. Han lämnar dock önskad upplysningar. Vi äro ju alla till för att hjälpa varandra.

Sedan dagens post diarieförts och influtna skattemedel m. m. införts i den för detta avsedda liggaren eller kassaboken, är det tid att begiva sig ut på en cykeltur. Sådana, som skola höras i olika spörsmål besökas. Samtidigt bedrivs jakt efter "guld", d. v. s. indrivning av resterande skattebelopp. Under denna färd har han även träffat på en trafikolycka. Papper och penna, som fjärdingsmannen

alltid måste ha med sig, plockas fram. Med hjälp av ett "Epa-band" uppmättes synliga bilspår, varefter respektive förare samt eventuella vittnen höras. Skissen över olycksplatsen får anstå t. v. Rapporten får bli kvälls- eller nattjobb.

Efter denna "utflykt" ställes färden hem till stationen eller bostaden för att höra, vad som kan ha hänt under tiden. Ställföreträdande fjärdingsmannen d. v. s. hustrun, har antecknat en hel del. Man har ringt om litet av varje. Det ligger många anteckningar på skrivbordet. Så blir det att "plåga" telefonisterna en lång stund, ty man måste ringa till höger och vänster. Några vilja ha upplysningar i olika frågor. Andra vilja ha fisk- eller jaktkort. En person vill kanske ha hjälp med ansökan om bensin, olja, plåt, fiskgarn o. s. v. En annan söker sommarbostad, eller vill ha en präktig hushållerska. Jojo, fjärdingsmannen är en betrodd man.

Restlängderna äro ett långt och besvärligt kapitel särskilt i dessa tider, då folk flyttar så förtvivlat. I detta sammanhang måste jag giva de bofasta gustavsbergarna en elege. De betala sina skatter punktligt och är det någon, som kommer på restlängd, så är i regel särskilda orsaker förhänden. Sjukdom eller dylikt har gjort, att man kommit efter. Man vill inte ha fjärdingsmannen hem till sig och icke heller vill man ha införsel. Därför göres avbetalningar efter bästa förmåga. De övriga är det värre med. Man kräver. Man blir lovad pengar, som utebli. Då får man göra upp listor över dessa personer. Arbetsgivaren får lämna uppgift på inkomsten. Landsfiskalen bestämmer sedan det belopp som skall indrivas varje gång. Prästen i församlingen har även ett besvärligt arbete med dem, som redan hunnit flytta. Från fjärdingsmannen får han stora packar med restlängdsutdrag, på vilka flyttningort, födelsedatum m. m. skall ifyllas. Sedan blir det fjärdingsmannens tur igen att ytterligare anteckna adresser samt till landsfiskalen redovisa samtliga å särskilda redovisningslistor.

Men nu ha vi hunnit fram till middagstid denna lördag. Det synes minsann. Bilar och cyklar upp- ta vägarna fullständigt. Ortsborna få hålla sig undan, om de icke vilja riskera att bli överkörda. Alla ha så

Kungsörnen.

*Vid en rovriddarborg uti fjällvärldens
tystnad.*

*vill jag likna ditt bo vid granitklippans
stup.*

*I ditt blod ligger makt, i din blick speglas
lystnad*

till rov, när det bär över svindlande djup.

*Du släcker din törst i en bergplatås
rämna;*

*en skål av granit, fylld med morgonens
dagg.*

*Din föda får vildmarkens villebråd lämna;
du fruktar ej gräben, som resa sin ragg.*

*Från jaktmarken mättar du ungerörens
kräva*

med råkost, som ångar i svalnande blod.

*För tillvarons kamp inga örnhjärtan bäva;
ej når dig däruppe en jägares lod.*

*Du vingarna kungligt erövrande sträcker
som luftens behärskare, fri, utan lejd.*

*Och mäktigt vid fara ditt bo du betäcker;
inkräktaren bjudes dödsbringande fejd.*

*Vid en rovriddarborg vill jag likna ditt
rede,*

*där det vilar så tryggt uppå fjällstupets
brant,*

*där örnkullen lever sitt sorgfria skede
med fjällstormens vaggsång i högsta
diskant.*

J. A. Löfdal.

fasligt bråttom att komma "ut till landet, ut till fåglarne". Och det får man kanske icke undra så mycket över. Vår bygd är vacker. Vi själva kanske icke alltid se detta. Fram mot kvällen fyllas dansbarnorna. Det blir liv och "tjohej" litet varstans. Det är inte längre ett enkelradigt dragspel, som lockar ungdomen. Nej, nu är det "Bosses Swäng-gäng" e. d. Fjärdingsmannen, som kanske är något till åren kommen, tänker för sig själv, att hans närvaro kanske inte är så

nödvändig på tillställningen, då ruljangsen nu för tiden går under egid av "blåblodig adel". Men hans tjänst ålägger honom dock att iförd Kungl. Maj:ts och kronans uniform styra stegen mot förlustelseplatsen. Hans öra får inte längre tjasas av fingerkroksvalsen. I stället hörs nu vocalistens nynnande av dagens melodi: "Idel ädel adel". Inga blyddaggar svänga i luften. Ungdomen är "flott och stel". Frampå natten har dock smyghuttandet börjat verka. Då blir det besök på "kurran" med ty åtföljande förhör och utredningar. Man erkänner, att man förtärt rätt så mycket sprit som man inköpt på lånad motbok. Aj, aj. Detta komplicerar saken. Så får mängen, som i sitt oförstånd lånat ut motböcker åt allför unga medborgare, sona detta med både böter och motboksindragning.

Natten är snart tillända. Solen har åter gått upp. Några högljud- da ungdomar måste anhållas. Tidigt på söndagsmorgonen ringer man från någon sommarvilla. "Obehöriga" hade gästade därstädes under natten. — "Kan fjärdingsman komma snart?" — Ja, så blev det med sömnen den natten. Vikarien — hustrun — har åter antecknat något på en papperslapp. Även hon har fått "fira" lördagsnatt —. "En bil, om det går att få". — De gästade ungdomarna ha i regel lagt beslag på ortens bilar, varför fjärdingsmansbilen, cykeln, åter kommer till användning. Den väntande sommargästen besökes. Det hela var en inbillning. Man var inte van att vara ensam och i nattens tystnad hade man ju hört tjuvarnas steg o. s. v. När kurvan vid kyrkan åter tas är kl. 11. Man hajar till. Vad är detta för något? Det hörs musik. Men den är totalt annorlunda än den man hört hela natten. Den hörs lugnare på något vis. Det var kyrkorgeln, han hörde. Något skamsen kliver fjärdingsmannen på sin cykel igen. Han nästan skäms för sin klädedräkt, som under natten hunnit bli både dammig och smutsig. Då han nyss mötte några kyrkobesökare, hade han hälsat godafton i stället för godmorgon. Han hade icke hunnit med tiden. Eller också hade tiden gått för fort. Ett dygn går fort, då man har full sysselsättning. Livet lär oss så mycket. En polisman får se mycket både gott och ont. Han får blicka in i det som är vackert, men

Vigda:

den 9 april chauffören Gunnar Hilding Sundelius, Tomtebog. 48, Stockholm, och affärsbitr. Birgit Maria Fall, Drottninggat. 91, Stockholm,

den 27 april sjömannen Gustav Bernhard Herlitz, Skogshem, o. hembitr. Margit Anna Lisa Karlsson, Skogshem,

den 29 april cementarb. Ragnar Hildebert Folke Burman, Boo, och fröken Eveline Eriksson, Skeviksgat. 10,

den 29 april porslinsarb. Gösta Henrik Pettersson, Gamla Kontoret, och kontorsbitr. Maj-Britt Elisabet Eriksson, Höjdhagsväg. 11,

den 27 maj glassliparen Sven Åke Ivar Pettersson, Trädgårdsgat. 1, Stockholm, och dekoratören Edla Sofia Emanuelsson, Strandvik,

den 28 maj fastighetsägaren Carl Erik Beskow, Bältgat. 6, Stockholm, och radiotelegraf. Eivor Ulla Britta Frisk, Mörttä. 11,

han får även se mycket, mycket, som andra medborgare icke känna till. Då gäller det för polismannen att på rätt sätt söka det motiv, som bringade en stackars människa att spåra ur och efter förmåga söka hjälpa denna till rätta. Det gäller att föra en sådan tillbaka till det verkliga livet igen. Då man ibland ser, att man lyckats härmed, blir man så glad och tacksam över att ha fått hjälpa. Man inser då, att en fjärdingsmans ofta ansträngande arbete hör med till de nyttiga och uppbyggande samhällsuppgifterna.

Födda:

den 2 april Anita Linnéa, d. t. porslinsarb. Sonja Linnéa Johansson, Tallåsen 29,

den 4 april Berit Lilian, d. t. hembitr. Svea Maria Eriksson, Mariagat. 12,

den 5 april Ylva Birgitta, d. t. sanitetsgjut. Gustav Sigfrid Andersson, Tallåsen 6 o. h. h. Anny Maria, f. Andersson,

den 5 april Inger Marianne, d. t. trädgårdsarb. Evald Birger Pettersson, Farsta o. h. h. Rut Linnéa, f. Pettersson,

den 6 april Marianne Louise, d. t. chauffören Nils Henrik Gunnar Flodmark, Skeviksgat. 6 o. h. h. Torborg Ingegerd, f. Eskilsson,

den 12 april Lars Heine, s. t. sjömannen Gustav Bernhard Herlitz, Skogshem, o. h. h. Margit Anna Lisa, f. Karlsson,

den 13 april Curt Henry, s. t. svarvaren Sven Evald Löfdahl, Kommunalväg. 6 o. h. h. Anna Eugenia, f. Svensson,

den 28 april Kethy Marie-Louise, d. t. snick. Erik Gustav Sjökvist, Bergsgat. 1 B o. h. h. Stina Maria, f. Lindahl,

den 1 maj Kerstin Maria, d. t. sliparen Nils Jonas Viklund, Mariagat. 4, o. h. h. Irma Märta Matilda, f. Tingvall,

den 11 maj Lars Tommy, s. t. lagerarb. Bror Edvin Andersson, Skeviksgat. 7, o. h. h. Svea Vilhelmina, f. Lundin,

den 13 maj Solveig Elisabeth, d. t. byggnadsarb. Alfred Greger Roland Åberg, 1 Tvärstigen 4, o. h. h. Karin Elisabet, f. Nässén,

den 17 maj Erik Lennart, s. t. svarvaren Erik Alvar Eriksson, Kulen 6, o. h. h. Irma Kristina, f. Jansson.

den 17 maj Gertrud Elisabet, d. t. agronomen Oskar Emanuel Banck, Norra Lagnö, o. h. h. Märta Charlotta, f. Hane.

Döda:

den 2 april änkefru Anna Margareta Wallerman, f. Jansdotter, f. 12 juli 1870 (73 år), Mörttä. 11,

den 8 april f. d. körkarlen August Nilsson, f. 22 juni 1860 (83 år), Stenkullen 2,

den 16 april Karin Elisabet Axelson, f. Apelgren, f. 17 sept. 1918 (25 år) o. h. t. sanitetsgjut. Knut Einar Axelsson, Mariagat. 11,

den 26 april Anna Maria Welin, f. Andersson, f. 12 dec. 1863 (80 år) o. h. t. f. d. körkarlen Per Welin, Ingarögat. 9,

den 8 maj f. d. nattvakten Anders Leonard Andersson, f. 1 juli 1870 (73 år), Tallåsen 1.

Konfirmerade den 8 april:

Ingrid Andersson, Tallåsen 1, Ulla-Britt Andersson, Värmdög. 1, Kerstin Eriksson, Tallåsen 16, Britta Johansson, Kommunalv. 1, Ulla Pettersson, Mörttä. 11, Birgit Åhberg, Kvarntorpet 4, Marianne Östlund, Marsätra, Lars Karlsson, Ingarögat. 3, Hans Steen, Kvarntorpet, 1, Kjell Ström, Mörttä. 11, Harry Svahn, Ingarö tvärgata, Rune Wallerman, Mörttä. 11, Stig Östlund, Mörttä. 11.

Johan Movinger.

*Överlämna
förtroendefullt
all omsorg vid
dödsfallet till*

**BARDELS
BEGRAVNINGSBYRÅ**
Odengatan 84 Stockholm

Ring vårt ombud:
Fru LISA JOHANSSON
Tel. Gustavsberg 174
eller direkt 30 84 42 30 93 93

Skutorna trängas

med pråmar och ångfartyg i vår lilla vik. Sådan iver ha vi inte sett sedan strax före kriget. Vad mån- de det betyda. Nalkas freden?

"Skrubbapojkarna var bra"

är det allmänna omdömet. Därmed är inte sagt, att de var bättre än våra, men att de var bättre än väntat. Vädret var däremot sämre. Humöret var det dock intet fel på. Åskådarna trivdes; deltagarna hade roligt och bruttoinkomsten uppgick till 514 kr.

Papperspelle

behöver göra en propagandatur hit ut till Gustavsberg. Antingen det nu är stockholmarna, som vid genomresa här bär sig åt som hemma, eller vi gustavsbergare smittats av deras simpla manér, så behöver en ändring komma till stånd och det fortare än kvickt.

I orienteringssporten ha vi lärt oss, att i skog och mark skräpar man inte ner. Den som märker ut en bana, tar efter tävlingens slut bort lapparna, ty den vackra skogen får inte förfulas. Men hur är det med annonskulturen på anslagstavlor. Där sitter affischer och berättar om fornstora dar. Samma regel bör gälla här. När

evenemanget är över, skall affischören se till, att Papperspelle får, vad honom tillhör.

Ett kristidsmonument

skulle vi kunna åstadkomma genom att samla tillhoppa alla gamla kaninburar och stapla upp i en pyramid. Det är ju nu för sent att göra en brasa på dem, men då de kulna dagarna komma åter vid midsommartiden, vore det nog lämpligt att låta denna fantastiskt rika byggnadsflora gå all världens väg via våra värmepannor.

Sittplatser efterlysas

för de gamla gustavsbergare, som under härliga somrardagar flanerar utefter våra gator och vägar. Det skulle vara roligt att se dem sitta och gona sig, medan de hämtar krafter för uppförbackarna. Det gamla kravet på soffor utanför Huvudaffären är äntligen förverkligat.

Till min häpnad

hörde jag häromdagen berättas om en gammal gustavsbergare, som aldrig varit till Aspvik. Vilken fatigdom! Han hade varken sett eller hört talas om Karl den XII:s ek, aldrig skådat den vackra tavla, där Ösbytorpet är pricken över iet, och han har i så många år försummat sin hembygds-kunskap beträffande den förnämliga karolinergård, som vid Torsbyfjärden ligger ruvande på minnen från den tid, då värmdö-herrskaperna där firade sina glada fester.

En glad nyhet

nådde mig häromdagen. En röst i telefon påstod, att man återupptagit den gamla goda sedan, att låta gustavsbergarna få åka båt billigt

Soliga spalten.

Gustavsbergs första radiokonsert.

(Ur tidningen Saltsjöbaden för den 5 april 1924.)

Längst fram i salen på ett bord
en apparat med lampor stod,
och där framför satt maskinisten
med örönlur och sökte gnisten.
Men han var nog ej riktigt van,
ty inga toner kom från sta'n.

Man satt förväntansfull en stund.
Då kom ett ljud som från en hund,
och en kanariefågel kvittra,
se'n som en ton som från en zitra.
Då undra' man, hur det var fatt,
och största delen brast i skratt.

Och glädjen steg i "Klubbens" sal,
när åt en op'rans näktergal
högtalaren begynte vissla
och se'n skrek till liksom en grissla.
Se'n blev det tyst, ej hörs ett skvatt.
Då gick han, som satt klädd i hatt.

Publiken blev i hågen mörk,
men till antennen i en björk
en elektriker smög så sakta
för att på radi'vägen vakta.
Han satte snart på tråden sprätt,
så toner hördes mjukt och lätt.

Men då var salen nästan tom;
man något hastigt fällt sin dom.
Den sista biten blev den bästa!
Och får man rätt antennen fästa,
det blir nog inför alla klart,
att radio är underbart. —n.

in till Stockholm. Efter veckans slit och släp tar vi oss nu en lusttur med barn och blomma över Baggen genom Stäket under Skurubron in till sta'n. Med hemresan blir det en 4 timmars båtresa för kronor 2:50 per familj, om barnen inte är allt för stora. Så får vi hoppas, att det kommer att gräma bussbolaget, som inte ville uppfylla vår önskan om en busstur kl. 21.30.

Krönikören.

Har radion tystnat?

Vänd Eder till mig.

Alla märken.

Byte — avbetalning.

AUG. ERIKSSON.

Gustavsberg.

Mariagatan 4.

Tel. 197.

FRISÉRSALONGEN

GUSTAVSBERG

GRINDSTUGATAN 5

(invid kyrkan)

Nya, moderna lokaler.

Särskild Herr- och Damavdelning.

Några data ur Ingarö historia.

Om löner och trivsel.

En arbetares syn på problemet.

Vid åtskilliga tillfällen får man höra, huru folk påstår, att det endast skulle vara elakhet från arbetsgivarens sida, att lönerna äro så låga. Det skulle bero på arbetsgivarens ovilja att betala. Men det är en bra enkel förklaring till så omstridda problem.

En annan uppfattning gör gällande, att svagheten i det fackförbund, som man tillhör, är orsaken till de låga lönerna. Vore man bara med i något annat förbund, skulle man säkert få mer betalt. Detta är nog också en alltför enkel förklaring. Det är ju så, att det inte alltid är de bäst ställda fackförbunden, som kunna skaffa sina medlemmar den bästa avlöningen. Det är inte alltid de som har de största kassorna, som vinna i en konflikt. Det kan ibland finnas större orsaker än endast arbetsgivarens ovilja, man måste taga hänsyn till.

Arbetsgivaren å sin sida säger, att en höjd produktion per arbetare skall möjliggöra högre arbetsförtjänster. Om varje man producerar mer och företaget har avsättning för sina produkter, uppstår en större vinst, av vilken arbetaren bör få sin del.

I Ryssland har man tagit fasta på detta, då man skapat den s. k. Stachanov-rörelsen. Denna bygger ju på en tävlan mellan arbetarna för att åstadkomma största möjliga produktion. Ju mer de producera desto mer förtjäna de. Men denna regel gäller ju inte bara för Ryssland. Den måste gälla inom allt näringsliv. Härvidlag måste vi nog ge arbetsgivaren rätt. Men detta är endast halva sanningen. Arbetsgivaren är nöjd, när han kommer till den höjda produktionen, men detta är inte nog. Vi vilja inte endast producera. Vi vilja också vara medarbetare i företaget. Vi vilja inte endast bli kontrollerade. Vi vilja också kontrollera. Är det inte så, att fackföreningsrörelsen hittills fört en ganska snäv politik. Man har varit med om att dela vinsten, men man har inte sökt skapa större vinst.

Om man erkänner, att fackföreningsrörelsen är en makt att räkna med — och det erkänner väl de flesta — måste man förstå, att en ökad vinst åt företaget, betyder ökad möjlighet för fackföreningarna att ta ut mer ur detsamma. Men denna ökade vinst kan inte uppstå bara genom arbetarnas prestationer. Den tekniska uppbyggnaden av företaget har här sin betydelse. Men på denna tekniska uppbyggnad har arbetaren intet inflytande.

Ur två föredrag i A. B. F. i Gustavsberg av teol. d.r.

Torsten Wanngård.

Det nuvarande världsläget, våra broderfolks sorgliga öden, Sveriges farofyllda läge, har öppnat ögonen på de allra flesta för de värden, vi ha i vårt rättssamhälle, vår nordiska kultur och vår urgamla frihet. Fosterlandskärlek är ej längre för oss svenskar ett tomt ord. Det har fyllts av ett levande och mäktigt innehåll. Kärast är i regel hembygden, och man har med all rätt på senare tid framhållit hembygdsmomentet i nutida svensk livsåskådning. Följande är en skiss över en del av Värmdö Skeppslag, "Inga fjerding", som ju sedan gammalt hänger samman med "Farsta fjerding" och som även nu har åtskilligt gemensamt med Gustavsberg.

I.

Av allmänna historien lära vi, att det flera tusen år f. Kr. fanns en glänsande kultur i Egypten och Babylonien. Norden träder in i historiens ljus först under medeltiden och ännu omkring 1000 e.

Arbetsgivaren vädjar vid alla tillfällen till arbetarens solidaritet gentemot företaget. Men när det gäller medinflytandet är samhörigheten slut.

För fackföreningsrörelsen måste frågan om medinflytande få en central plats. Vi komma inte ifrån, att vi äro beroende av företaget. Vi äro beroende av dess skötsel och dess avkastning. Ett väl skött företag ger oss större chanser till högre lön. Är det inte så, att den som utför det praktiska arbetet, den som producerar, nu får stillatigande åse, hur andra, ofta mindre lämpade personer, söka omskapa arbetsprocessen. Själva få arbetarna med sin ofta stora praktiska erfarenhet på intet sätt medverka.

På de här berörda områdena kräver arbetsgivaren att ensam få bestämma, ensam få leda. Men är detta riktigt? Vi äro båda beroende av företagets avkastning. Vi önska båda få ut det mesta möjliga. Vi möta samma svårigheter i konkurrensen utifrån. Kort sagt, vi äro beroende av varandra. Borde då inte den vackra parollen "skapa i samverkan" kunna på ett mer påtagligt sätt komma till synes?

En annan sida av arbetslivet, som man talar mycket om, men som sällan löses på

Kr. är Sveriges historia dunkel. I isländsk dikt och sägen få vi vissa inblickar i svenskt samhällsskick och svensk politik. Dessa kompletteras emellertid numera alltjämt genom arkeologiens, fornforskningens, arbete. Dess fynd sprida ett om ock sparsamt ljus över bebyggelse och kultur i Sverige före dess i egentlig mening historiska tid.

I Östsvrige, som nu närmast intresserar oss, har man i Ramsjö i Vittinge socken i Uppland på en höjd av 60 m. ö. nuv. havsytan påträffat bebyggelse för c:a 6,000 år sedan. Ett par tusen år yngre äro boplatserna vid Åloppe i Nysätra i v. Uppland, i Torslunda i Tierp, i Krokeks socken vid Bråvikens n:a strand, vid Säter i Kvarsebo socken i n. ö. Östergötland samt i Ingarö. Vår stenåldersboplatz (obs. ej gravplats) ligger på malmen mellan stora landsvägen och Fågelvik. Den upptäcktes, när man gjorde den nya vägen till denna gård (nu den andra vägen, räk-

ett tillfredsställande sätt, gäller trivseln i arbetet. De flesta människor få ju tillbringa en dryg del av sin tid i arbetet. De äro under en tredjedel av dygnet bundna till sin arbetsplats. Därför är det betydelsefullt, att de under denna tid kunna känna, att de ha en uppgift att fylla, att företaget behöver dem. Arbetaren måste bli bemött som människa och medarbetare. Tyvärr syndas det ofta på denna punkt. Man talar mycket, särskilt vid högtidliga tillfällen, om den yrkesskickliga arbetarens betydelse. Man framhäver ofta i skrifter och tal hans duglighet och plikttröhet. Men i det dagliga livet tas mycket litet hänsyn till hans idéer och önskningsar. Om man vill skapa ett modernt företag, där de anställda känna trivsel, där de arbeta med glädje och villighet, måste man nog först se till, att såväl den högre ledningen som det direkta arbetsbefälet har den rätta tron på och den sanna viljan att skapa trivsel och ordning. Det hjälper inte att vid vissa tillfällen ta fram nötta slagord om samverkan och gemenskap. Man måste också ha det rätta sinnet och den goda viljan att lösa dessa problem. Parollen rätt man på rätt plats, bör också gälla i företagets ledning.

W a l a.

nat från Gustavsberg). Boplatsen blev summariskt undersökt av arkivarie Gustaf Hallström år 1915. Han har redogjort för sina rön i Värmdö fornminnesförenings årskrift 1938, där han bl. a. säger: "På Återvallsboplatsen i Ingarö ligger förborgad en arkeologisk kunskapskälla av stort värde. Det är att hoppas, att grävningarna måtte kunna upptagas i en snar framtid."

Hittills har han emellertid kunnat konstatera, att boplatsen utgjorde en sandö, bebodd på en längd av 500 m. och på en bredd av 50 m. Den hade ett härligt sydläge och var idealisk som fiskeplats. I dess övre (norra) kant är kulturlagret några centimeter djupt för att sedan mot söder nå en mäktighet av upp till 30 cm. Eldstadsgropar finnas på en meters djup under nuv. jordyta. De på platsen gjorda fynden utgöras till största delen av krukskärvor. Flera tusen ha tillvaratagits. I krukorna har man kokat maten. De äro ornerade, och på grund av mönstren kan man datera boplatsen till 2200—2400 f. Kr. Man har vidare funnit spånflar av flinta, mejslar av flinta och ben, stenxor, en harpunspets av ben. Bebyggarna ha livnärt sig av jakt, framför allt på säl och fågel, samt fiske. Ben- och hornredskap såsom kroker, pryglar, nålar, kammar m. m. ha väl också funnit men ha ej kunnat bevaras till vår tid i den sandiga jordmånen. Däremot har man märkvärdigt nog funnit rester av människoben, ett tjugutal delar till kalotten av ett kranium, en halv underkäke, tänder o. s. v.

Ett problem är emellertid förbundet med denna boplats. Den låg på en sandö, öppen för väder och vind. Och nu frågar Hallström med rätta, om man kan tänka sig en permanent boplats på denna för hav och blåst utsatta ö. Han har undersökt närliggande bergshöjder men ej anträffat spår av bebyggelse på dessa. Ingaröboplatsen har av allt att döma haft säsongbetonad karaktär. Jägarstammens egentliga boplats synes ha legat längre inåt land och högre. Men under långliga tider har man besökt och bebott Återvallsmalmen. Hallström uppmanar oss, som här bygga och bo, att vid våra strövtåg i skog och mark ha ögonen öppna. Han förmodar, att det har funnits flera boplatser på

Värmdön. Ingaröboplatsen ligger nu ungf. 27 m. ö. havet. Detta har under årtusendena sjunkit drygt några och tjugu m. Detta måste man räkna med vid sina efterforskningsningar. Ett är säkert. Hallströms beskrivning av boplatsen visar tydligt, att vi ej ha att göra med en stam av träskfolkskaraktär. Det folk, som bebodde Återvall vid nämnda tid, har varit djärvt och tilltagset och fruktat varken naturens elementer, vilda djur eller fiender.

Ur nästan ogenomträngligt mörker flamlar Återvallsfolkets kultur mot oss. Så sluta sig skuggorna åter till en lång dunkel period. Landet stiger långsamt ur havet. En rik vegetation breder ut sig och följs av en fauna, som vi än i dag imponeras av. En mängd sockenstämmoprotokoll i Värmdö socken

vittnar om, att vargar förekommit särskilt ymnigt i dessa trakter. Med anledning av att vi här äga en mängd sockenböcknamn: Ingarö vargar, Värmdö kalvar, Nämndö rävar, Möja bockar o. s. v. (se Natan Lindkvist, Stort och smått i språkets spegel, Uppsala 1927) kan jag här icke underlåta, att framställa en teori om dessas ursprung. Lindkvist har i nämnda skrift påvisat, att de allra vanligaste öknamnen äro vargar och kalvar. Man har liknat inbyggarna i en grannsocken vid det rovgirigaste och glupskaste av rovdjur. Dessa ha i sin tur liknat sina vedersakare vid det beskedligaste och veligaste, nämligen kalven. En kännare av medeltiden har sagt mig, att sådana sockenböcknamn gå tillbaka till medeltiden. De finnas f. ö. bl. a. också på Västkusten. Men gå de ej längre tillbaka? Religionshistorien lär oss, att jägarfolk ha

Vi samverkar

genom en av medlemmarna själva ägd och ledd varuförmedlande organisation;

genom att — trots det att tretton biträden är inkallade och vi måste anlita en del mindre van butikspersonal — dock inte förlora tålmodet utan vänta bättre förhållanden, som förvissa skall komma;

genom att så fort sig göra låter uppföra en ny butiksfastighet för särskilt Höjdhags- och Skeviksområdena i Gustavsberg;

genom att de som så önska kan — redan före kl. 7 på morgonen — lägga ned sina varunotor i de brevlådor, som vi placerat utanför butiksdörrarna vid huvudaffären och Villagatan. Varorna får då avhämtas kl. 12 eller 5;

genom att förlägga inköpen av så många varor som möjligt till de första veckodagarna och inskränka oss till det minsta möjliga på lördagarna;

genom att så långt möjligt de husmödrar och andra, som inte går i fabriksarbete, gör sina inköp före den tid, då arbetet i fabriken slutar för dagen, och att på så sätt de som arbetar där får bättre möjligheter att göra sina uppköp; och slutligen

genom att alltid och på alla områden visa hänsyn mot alla och då jämväl ha rätt att vänta hänsyn från alla.

Gustavsbergs konsumtionsförening.

Gustavsbergsnytt.

Kyrkan.

den s. k. totemistiska religionsformen. Klanen eller stammen ingår livsförbund med en djurart t. ex. hunden, björnen, vargen, korpen o. s. v. Bland Nordvästamerikas indianer har detta varit mycket vanligt. Men man spårar denna företeelse i allmänhet bland jägarfolk. "Förbundsdjuret" jagas ej utan skyddas på allt sätt. Tillfogas det skada lider hela klanen därav. En gång om året dödas likväl ett djur och uppåtes under extatiska riter av dess klan. Jaktklaner med denna religion ha säkerligen funnits också i Sverige. Det är sannolikt, att det i dessa trakter funnits en vargklan, som burit det heliga vargnamnet. Eller kallat sig helt enkelt vargar. Men med tiden har ny religion undanträngt den gamla. Med jordbruk och bosättning har soldyrkan kommit till makten, och har dyrkan av Tor, åskans och regnets gud, följt denna o. s. v. Men religiösa namn, former och riter äro ytterst seglivade. Vargnamnet, eller rättare djurnamnen hängde kvar, ehuru de för de numera "upplysta" vittnade om föraktlig "hedendom", påminde om ett skede, som man till varje pris ville försöka glömma och dölja. Särskilt förhatliga måste dessa djurnamn blivit, när kristendomen fört svenskarna i beröring med högre andlig odling. Djurnamnen väckte då svarta minnen till liv från ett för länge sedan försummet förnedringstillstånd. Det är ej att förvåna sig över, att just med kristen medeltid de gamla en gång heliga djurnamnen bliva sällsynt hatade öknamn. Gamla ha berättat

På ettårsdagen — den 13 mars — av kyrkvärden Karl Gustav Nilssons död förärade hans maka, fru Sofia Nilsson, kyrkan 500 kronor, för vilka helst två nya nummertavlor borde anskaffas. Kyrkan har endast haft en liten nummertavla. Denna har dessutom varit så illa placerad, att många äldre personer haft svårt att se siffrorna. Vid kyrkorestaureringen räckte pengarna endast till det nödvändigaste. Men den ena gåvan efter den andra ha vi tacksamt mottagit. Ett av våra önskemål har just varit nummertavlor. Och nu ha vi fått dem. Efter högmässan på Bönsöndagen invigdes de. In för minnet av den gamle kyrkvärden framfördes ett innerligt tack till fru Nilsson. — Många gamla ha redan uttryckt sin glädje över denna praktiska gåva. Tavlor pryda sin plats och stå där som bevis för en givmild hands kärlek till vår vackra kyrka.

Den 1 april hade Kyrkliga Arbetskretsen sin försäljning. Det blev sannerligen en glädjedag — nytt försäljningsrekord — 2,616 kr. och 32 öre. Många gåvor hade vi fått mottaga. Köplusten var strålände, och auktionsförrättaren hade kläm på klubban. — Innerligt tack, alla givare och köpare. Nu kunna vi med glädje även i år få fira "de gamlas dag". Vi hoppas, att den skall bliva lika angenäm som förra året.

På ett både trevligt och uppbyggligt sätt firade Kamratkedjan 1:ta maj. Vi gjorde besök på Hemmet. Ordf. Olle Blomkvist presenterade oss. "Det gamla och det unga Gustavsberg hade stämt möte för att tillsammans hälsa våren". Vårpsalmer och vårsånger, uppläsningar och solosång stodo på programmet. Så bra trivdes vi tillsammans, att vi snart skola göra ett nytt besök.

för mig, att det ännu så sent som på 1850-talet kunde gälla livet, om man utslungade ordet Värmdökalv, Ingarövärg o. s. v. Givetvis måste man med denna teori skilja mellan äkta och oäkta sockenböknamn, eller rättare ursprungliga och konstruerade. Somliga som t. ex. kalvar, bockar, tuppar, synas vara konstruerade och loppor, löss eller svin ("Alundasvin") äro ju helt enkelt skällsord för att sätta liv i festlig samvaro med ett ordentligt slagsmål, ty så ha de använts. Men att dessa djurnamn ha ett bestämt ursprung, är säkert.

Forts. i nästa nummer.

Den 14 maj gästades Kamratkedjan av Värmdö kyrkliga ungdomsförening. Grindstudion blev fullsatt. Stämningen var god och med spänning lyssnade vi till vår fröken Ulla Hamsten, som klädd till japanska berättade minnen från Japan. Den goda samvaron avslutades med aftonbön i kyrkan.

På Kristi Himmelfärdsdag möttes en grupp ungdomar från Vaxholm, Värmdö och Gustavsberg till en trevlig samvaro i Värmdö gamla prästgård. Vi borde anordna sådana sammankomster oftare.

Johan Movinge.

Inom Missionsförsamlingen

har under våren förekommit en del festligheter och högtider av olika karaktär.

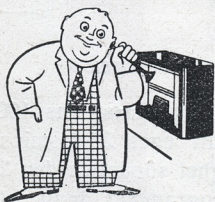
Vid första-majfesten, som var den 44:de i ordningen, medverkade amanuensen i socialstyrelsen, Daniel Wiklund, med ett sakkunnigt föredrag betitlat Bakom samhällets kulisser. Han stannade särskilt inför de socialt ödeläggande följderna även av det spritbruk, vilket betecknas som lagligt och som florerar under myndigheternas beskydd. Vid tillfället ifråga sjöng baptist- och missionsförsamlingarnas körer och musikföreningar flera sånger.

Vårfesten den 14 maj hade karaktären av sånggudstjänst. Församlingens kör, förstärkt med sångare från Björknäs, sjöng under Gösta Gustafssons ledning flera sånger, de flesta med vårmotiv. En trio spelade. Esse Lövgren föredrog Bengt Nyströms dikt Södd. Pastor O. Lövgren talade över ämnet "Våren som aldrig kom." Talaren påminde om den kultur-optimism, som präglade särskilt 1880-talet och tiden närmast därefter. Den goda tid, som man väntade, kom inte. I stället kom en förödelse och ett fördärv, som inte den värste olycksprofet kunnat förutsäga. Och förödelserna kom just genom de tekniska framsteg, som man hoppats så mycket av. Endast en omskapelse av människan själv kan ge rum för den mänsklighetens vår, som nu inte kommit.

Kristi himmelfärdsdag hölls som vanligt, enligt en nu mer än femtioårig tradition, en friluftsgudstjänst kl. 7 på morgonen. Den var förlagd till Kråkberget.

Den 21 maj hölls missionsmöte. Det var sjätte året detta förekom. Som vanligt hade baptist-, missions- och pingstförsamlingarna i samhället och omgivningen inbjudits och infunnit sig. Pastorerna Axel Bergqvist, Stockholm, E. Strömsjö, Vaxholm, och Nils Tägt, Björknäs, predikade. Sång förekom av en kör från Vaxholm, förstärkt med sångare från Gustavsberg. Ledare var E. Löfdal.

Krånglar radion?

vänd Er då först som sist till oss, så får Ni en i allo sakkunnig undersökning. Ring så hämta vi vid buss-hållplatsen.

Firma RADIO-BISTER
Bondegatan 68
Tel. 42 53 00. Giro 159654.

A. B. F:s bibliotek

hålles för utlåning stängt under juli och aug. Utlånta böcker inlämnas senast måndagarna den 3 och 10 juli kl. 18—19.

Biblioteksstyrelsen.

Odelbergsminnnet.

På Gustavsbergs kyrkogård högtidlig-höllö talrika representanter för släkten Odelberg tillsammans med en stor skara gamla gustavsbergare brukspatron Wilhelm Odelbergs hundraårsdag den 25 maj. Den minnesrika högtiden hade följande program:

Visa i folkton Peterson-Berger
Musik av blåsorkestern under musikfanj.
B. Thuin
Manskören under kantor G. Borg
Hälsningsord av pastor J. Movinger
Anföranden av ing. A. S. W. Odelberg och prof. Einar Key

Anförande av komm., teol. dr T. Wann-gård, vilken dock på grund av sjuk-dom måst lämna sitt manuskript att uppläsa av undertecknad.

Kransnedläggning,
kyrkofullmäktiges ordf. O. Söderberg
Landkjending Grieg
Blåsorkestern

Manskören
Anförande och kransnedläggning,
kommunalfullm. ordf. Gunnar Andersson

Kransnedläggning,
repr. för AB. Gustavsbergs Fabriks
Intressenter
inköpschefen Evald Bodellsson

Avslutningsord av pastor J. Movinger
Ps. 21 — — — Härlig är jorden ...

Kungl. Södermanlands regementes marsch
Lundvall

Fru, Hilma Odelberg hade under dagen sänt följande telegram: "Mina tankar äro hos Eder idag på min älskade makes hundraårsdag."
J. M.

Sedan förra hösten har en bibelskola pågått. Avslutningen hölls på pingstdagen i anslutning till förmiddagens gudstjänst. Fyra elever ha under pastor O. Lövgrens ledning deltagit i undervisningen. De äro: Ingrid Andersson, Anne-Marie Gustavsson, Göran Gezelius och Runo Lövgren.
Annandag pingst var det söndagsskolas dag. Vädret var inte det bästa, men dagen gav likväl glädje och behållning för både barn och äldre som samlats.

12.000 kr. till Svenska Norgehjälpen.

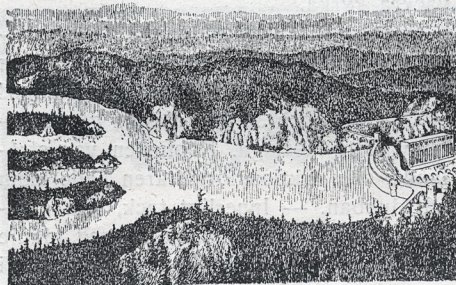
Till barnbespisningarna i Norge har de anställda vid Porslinsfabriken genom övertidsarbete åstadkommit kr. 2.974:—.
Företaget har tillskjutit samma belopp, varjämte tjänstemän och arbetare tecknat sig för regelbundna bidrag under 6 månader, vilka sammanlagt torde uppgå till c:a 1.000 kr. pr månad. Kontant till Intressekontoret har lämnats nära 100 kr. Sammanlagt torde alltså omkring 12.000 kr. inflyta till denna humanitära uppgift från porslinsarbetarna i Gustavsberg.

INNEHÅLL.

Individen och samhället. Av Axel Öhlund	2
Kooperationen och socialvården. Av Oscar Lövgren	3
Nog är det skillnad. Dikt av Oscar Lövgren	4
Pressklipp om Gustavsberg	4
Fackföreningen. Av Karl Blomkvist och Erik Wadström	5
Prolog vid fackföreningens 15-årsfest. Av J. A. Löfdal	6
Vår gård. Av Georg Lundgren	7
Socialvården utvidgas. Av Harald Lindholm	8
Från min dagliga gärning. Av Oscar Söderberg	9
Kungsörnen. Dikt av J. A. Löfdahl ..	10
Från Pastorsämbetet	11
Saltstänk från Farstaviken	12
Några data ur Ingarö historia. Av T. Wanngård	13
Gustavsbergsnytt	15

Pris 30 öre.

SAMVERKAN
GER KRAFT

Din kraft tusenfaldigas genom samverkan och gör därmed livet rikare och bättre för oss alla. Kooperationen är din sak, hela folkets sak.

Medlem blir du genom att börja handla i närmaste kooperativa butik. Spara återbäringskvittona; med dem betalar du insatserna. De insatta beloppen ger ränta. De är ditt eget kapital. Förutom ränta får du återbärning på medlemsboken. Föreningens överskott återgår till medlemmarna enligt deras eget beslut vid årsmötet.

bäckar små
gör stor å

Damidrotten.

När inkallelserna för de manliga blev allt tätare, gick den manliga fria idrotten tillbaka, men då var de kvinnliga som tog upp den istället, och nu har flera av dem nått en hel del goda resultat. Tora Severin har gjort 43,58 i slungboll och placerat sig som tre på Stockholms DM i denna gren. Eva Nyström 10,8 sek. på 80 m., 13,8 sek. på 100 m., 28,5 sek. på 200 m. 46 sek., på 300 m. Svea Boox, 11 sek. på 60 m. häck. Ingegärd Neuman 4,87 m. i längdhopp och 8,2 sek. på 60 m. Den som sist gjorde en vacker prestation är Elsie Andersson, då hon vann nybörjarklassen i Stockholms damterräng.

Gustavsbergs IF:s damsektion hälsar alla damer välkomna till träning tisdagar och torsdagar. G. Björk.

Konsumtionsföreningen

i Gustavsberg firar Kooperationens 100-årsjubileum och sitt eget 25-årsminne med en större festlighet söndagen den 26 nov. I detalj är programmet ännu inte fastställt, men direktör Albin Johansson i KF kommer att hålla högtidstalet.

Vid extra fullmäktigesammanträde den 2 juni beslutades att bygga en ny affärsfastighet å Grindstuplan, enligt av arkitekt Thunström uppgjorda ritningar.

Annonsera i Gustavsbergaren